

Druhé bydlení na Plzeňsku

M. Novotná: The Second Housing in the Plzeň Region. Život. Prostr., Vol. 41, No. 6, p. 309 – 315, 2007.

This paper is based on the research of the project GA403/01/0726 „Regional differentiation of the second housing in Czechia. The intensity of second housing in the Plzeň region is comparable with that in the districts around Brno and Ostrava. The beginning of second housing on Western Bohemia are connected with the area of the city of Plzeň. Due to the rapid development of industry in Plzeň, the inhabitants began to take interest in staying in nature. This interest had already become apparent following the First World War, in the form of tramping. The densely afforested river system in particular provided suitable conditions. The first permanent tramping camp was formed in 1924 in the place of the later Hracholusky reservoir. The greatest boom of camp in the Plzeň area dates from 1928 – 1933. The pre-war camps were concentrated in a few place: in the area of the present Hracholusky reservoir, in the area of the flow of the Radbuza, Úslava, Střela and Berounka rivers.

At the end of the 1950s, a new phenomenon began to appear – cottage-going. The cause of the rise of cottage-going was mainly for vacation in rural houses due to the population's migration to towns. In the 1960s, a mass construction of cottage in certain localities began. The first vast cottage localities were concentrated on the bank of the newly build Hracholusky reservoir. The Mladotice area, the area along the river Střela and surroundings of the Bolevec ponds represent the oldest areas of major cottage localities. In the area around the river Střela, small tramping shacks were at first being rebuilt, while in the Hracholusky area, the cottage localities were founded „in a green meadow“. In 1960 – 1962, the rise of 26 cottage settlements was documented.

The 1970s and 1980s represent an essentials stage in the development and space spread of second housing in the Plzeň region. In the course of twenty years (1971 – 1991), the original number of recreational structures in the Plzeň region increased by 105 %.

The last phase of the development of second housing is influenced by the changes in the society. The research carried out at the end of the 1990s show second housing in the Plzeň region began to stagnate. In the second half 90th years take on the second housing a new value, we can observe of second homes slightly transformed into residential functions.

Next we execute the spatial analysis of the distribution of surveyed objects.

Druhé bydlení je definováno jako komplex jevů a procesů spojených s objekty, které jsou přechodným místem pobytu uživatelů a využívají se převážně k rekreačním účelům (Vágner, Fialová, 2004). Od poloviny 20. století představuje druhé bydlení jednu z důležitých forem rekreačních aktivit obyvatel městských systémů. K individuální rekreaci se využívají

soukromé chaty, rekreační domky, vesnické chalupy, a v poslední době i byty v bytových domech v rekreačních oblastech.

Chataření a chalupaření bylo v minulosti v České republice nedostupnější formou rekreování a trávení volného času o víkendech či dovolených, protože se prakticky nemohlo cestovat do zahraničí. V Evropě

jsme v chataření a chalupaření proto nedostižní. V r. 1988 vlastnilo nějakou rekreační nemovitost 12,6 % obyvatelstva. V 90. letech pak sice přišel menší útlum, ale r. 1997 se počet majitelů opět zvýšil na 13,6 %. Popptávka po koupi rekreačních objektů už deset let roste. Počet lidí, kteří by si rádi koupili chatu, je vyšší než počet těch, kteří chtějí chatu či chalupu prodat. Popptávka po chatách v oblastech, jako jsou Slapy, Orlík či okolí Berounky a Sázavy, podle realitních kanceláří nepoklesla, naopak, je stále vysoká. Největší zájem je však o chaty a chalupy na horách. Novým trendem je stavba domů s byty a apartmány přímo v lyžařských střediscích (Realitní zpravodaj, 2007).

Specifikem území Plzeňského kraje je velké rozšíření objektů individuální rekreace. Nejvíce jich přibývalo během 60. let a v současnosti dochází k jakési transformaci druhého bydlení, mění se využívání i soukromých rekreačních objektů. Část z nich, především v zázemí Plzně, se mění na trvale obydlené domy, menší část se pronajímá a využívá k rekreačním účelům komerčně.

Vývoj druhého bydlení

Počáteční formou druhého bydlení na Plzeňsku byl tramping. Zalesněná údolí řek a potoků poskytla na to podmínky. Příhodné selektivní podmínky se začaly vytvářet již ve druhé polovině 19. století v souvislosti s rozvojem průmyslu v Plzni. Škodovy závody a Plzeňské pivovary nabízely značné množství pracovních příležitostí, které přitahovaly do města nové obyvatele. Plzeň rostla, během padesáti let se původní stav obyvatelstva ztrojnásobil a na počátku 20. století dosáhl stotisícové hranice. Většinu přistěhovalých reprezentovali mladí lidé, kteří tvořili nižší a střední vrstvu obyvatelstva. *„Někteří z nich začínali trávit volný čas využíváním nového životního stylu. Spočíval v sobotním a nedělním táboření na okraji města. Počátek trampingu, nazývaný též zálesáctvím nebo divokým skautstvím, se podle neoficiálních pramenů objevil již po skončení první světové války r. 1918. Tehdy byla vyhledávána především lesnatá oblast Boleveckých rybníků (dnes se nachází v severní části Plzně). Rybníky byly snadno dostupné pěšky a navštěvovali je nejen první trampové, ale i organizovaní skauti, kteří měli v Plzni za první republiky tradici a širokou základnu příznivců“* (Domalewski, Novotná, 2004, s. 82).

První zálesáci přespávali pod širým nebem nebo v jednoduchých prkenných přístřešcích. Mezi první stále trampské osady na Plzeňsku patří Albatros, postavená r. 1924 na místě dnešní přehrady Hracholusky. Albatros byl v pořadí čtvrtou historicky známou mimopražskou osadou. Úplně první zálesáci se objevili na okraji Prahy – proti proudu Vltavy – již r. 1912. V době, kdy se teprve rodilo plzeňské zálesáctví, se

začínali psát první dny legendární osady Ztracené naděje (1918), na místě pozdější Štěchovické přehrady. V r. 1924 vznikly osady Měsíční údolí a Walden v okolí Benešova. U Duchcova pak vznikla třetí osada s názvem Canada. Na Plzeňsku vznikly další osady r. 1928. Uvádí se, že tehdy tam bylo 8 osad (Hurikán, 1990).

Nejvíce osad vzniklo na Plzeňsku v letech 1928 – 1933. V r. 1931 se uvádí již 48 a o další dva roky později byl jejich celkový počet 126. Po r. 1933 se zpomalilo zakládání nových osad, do r. 1944 jich vzniklo v tomto kraji 145 (Hurikán, 1990). Přepočtením na relativní ukazatele se plzeňská oblast podílela 13 % na celkovém počtu mimopražských osad, což z ní činilo významnou oblast českého trampingu.

Předválečné osady se koncentrovaly na několika místech: v oblasti dnešní nádrže Hracholusky, při dolním toku Radbuzy a Úslavy, podél Střely a Berounky, při Klabavce a Kornatickém potoku.

Plzeňští trampové byli aktivní v kulturním, společenském i sportovním dění. Například v osadě Albatros se od počátku hrál volejbal pěstovali se i další sporty – box, tenis, kanoistika, stolní tenis a lukostřelba. Pořádala se „Mistrovství osad Berounky“, meziosadní turnaje ve volejbale a fotbale. Z řad plzeňských trampů pocházelo i několik předních sportovců. V předválečné éře byly rozšířeny také pěvecké soutěže. Uvádí se, že každá trampská osada měla sportovní klub nebo pěvecký sbor, mnohdy oba.

Trampingu se věnovali především mladí lidé nižší a střední třídy. Počátky druhého bydlení lze však vystopovat i mezi bohatší společenskou vrstvou. V meziválečném období si zámožní lidé stavěli letní vily, většinou nedaleko od Plzně. Protože v průmyslové Plzni nebylo oproti Praze boháčů tolik, setkáváme se s menším počtem těchto vil pouze při dolním toku řeky Klabavy a při Berounce v okolí Chrástu u Plzně. Později se stalo módou vlastnit horskou chatu nebo zimní vyjíždění do větších horských chat. Vyhledávány byly oblasti v Krušných horách i na Šumavě.

O válečném a poválečném vývoji druhého bydlení na Plzeňsku jsou jen kusé informace. Za 2. světové války vzniklo na Plzeňsku 5 nových osad, což potvrzuje obecně známé výpovědi, že i přes válečná úskalí nebyl tramping úplně potlačen.

Trampingu v padesátých letech je obestřen mlhou. Podařilo se doložit vznik jen 8 nových osad v rozmezí deseti let (Hurikán, 1990). Nízký počet nových osad představuje stejný trend jako v celé republice, kde se podařilo se doložit vznik 161 nových osad (Hurikán, 1990). Tyto údaje je však nutné brát pouze orientačně. V 50. letech byl potlačován nejen tramping, ale i organizované spolky Sokol, Skaut, TVJ. Zatímco na jiných místech republiky, především v okolí Brna, se

osady rozrůstaly a pořádaly se různé akce, informace o osadách na Plzeňsku chybí. Jednotlivé osady mezi sebou nekomunikovaly, každý si žil „sám pro sebe“.

Koncem 50. let dochází ke dvěma podstatným změnám. Jednak se začíná obrozovat tramping, což vrcholí vznikem nových osad na počátku 60. let, a také se začíná projevovat nový fenomén – chalupaření. Příčiny jeho vzniku je nutno hledat v minulosti. Odsunem německého obyvatelstva, migrací obyvatel do měst i do pohraničí nastal v širším zázemí Plzně až dvanáctiprocentní úbytek obyvatelstva (vztaženo k r. 1947). V západní části regionu se v tomto vývoji promítl odsun německého obyvatelstva, stále větší význam ve vysídlování venkovských prostorů však měla migrace do Plzně. Během 50. let značná část opuštěného domovního fondu ve venkovském prostoru nebyla využívána a zchátrala. Jen pomalu se začaly tyto domy měnit na druhé bydlení.

Koncem 50. let se začala v Plzni hromadná výstavba bytových domů na sídlišťích. Proces migrace do Plzně se zintenzivnil, vrcholil v 60. a 70. letech. Oproti migraci v poválečném období měl zásadně odlišný charakter. Lidé si i po přestěhování do města ponechávali dům na venkově, čímž se sami podíleli na rozvoji chalupaření. Pozitivním rysem rozvoje chalupaření tedy bylo, že již nedocházelo ve větší míře ke znehodnocování domovního fondu.

Od r. 1963, kdy byla dokončena výstavba vodní nádrže Hracholusky, můžeme hovořit o první výstavbě chat v chatových lokalitách. První chatové lokality se koncentrovaly právě na břehu vybudované nádrže. V 60. letech se výstavba chat rozmáhala i jinde. Mladoticko, oblast podél řeky Střela a okolí Boleveckých rybníků představují další nejstarší oblasti chatových lokalit. Zatímco při řece Střela šlo zprvu spíše o přestavování malých tramských srubů, v oblasti Hracholusek vznikaly chatové lokality „na zelené louce“. Při sčítání lidu, domů a bytů k 30. 9. 1971 bylo zjištěno jen v okolí Plzně 10 842 rekreačních objektů.

V 60. letech se také setkáváme s trampingem. Karel Jakeš-Kayman poeticky nazývá 60. léta „renesancí trampingů“. Toto desetiletí bylo pro tramping specifické. Výstavba nových tramských osad již od poloviny 60. let definitivně stagnovala, naopak, masově se rozvíjel tzv. „volný tramping“ (základním rysem nově zakládaných osad let šedesátých bylo to, že byly putovní nebo jen dočasně trvání). V letech 1960 – 1962 se podařilo zdokumentovat vznik 26 stálých osad (pro srovnání – v celé republice přibýlo 448 nových osad během 60. let; Jakeš-Kayman, 1992). Další období není zmapováno, neboť přírůstky nových osad byly zanedbatelné. Původní osadový tramping byl vytlačován rozvojem chataření, chalupaření a volným trampingem. Symbolem „volného trampingů“ 60. let se stal „Posá-

zavský pacifik“, „Poberounský expres“ nebo „Brdský courák“. Přeplněné vlaky vozily každý víkend party trampů do přírody. Party lidí jezdily po republice a navštěvovaly přírodní lokality, které si uchovaly ráz divočiny, nebo sprátené tramské osady, kde se pořádaly hry a netradiční soutěže. Takto tomu bylo i na Plzeňsku. Z plzeňského hlavního nádraží vyrážely každý víkend party lidí, hlavně do dvou směrů – na Cheb, kde se při řece Mže věnovali módnímu hledání „divočiny“, nejvytíženější trasou však bylo železniční spojení do Mostu, které lemuje tok řeky Střely. A právě Střela protékající místy se značně neschůdným terénem byla nejoblíbenějším cílem na Plzeňsku.

Sedmdesátá a osmdesátá léta představují zásadní etapu ve vývoji a prostorovém šíření druhého bydlení na Plzeňsku. Začíná se prudce rozvíjet chataření. V okolí řek, v horských oblastech, nebo na okraji malých sídel vznikly rozsáhlé chatové kolonie.

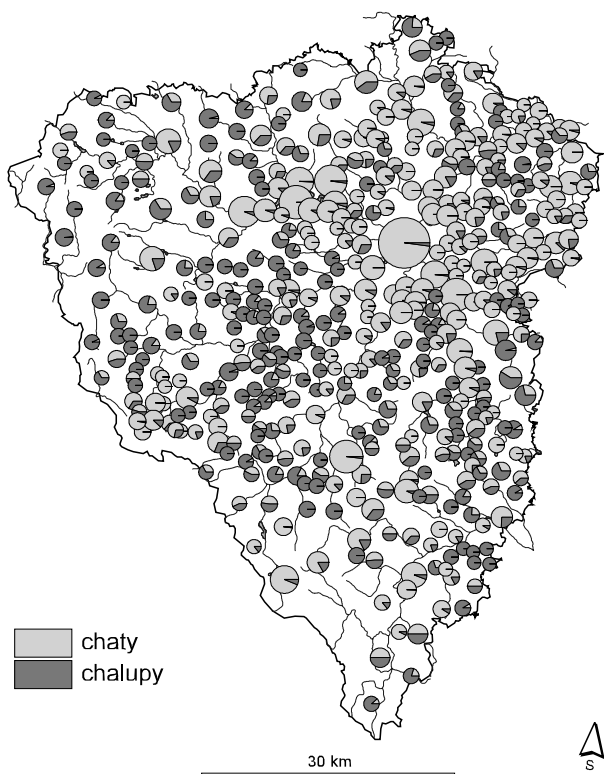
Při cenzu r. 1991 bylo zjištěno, že počet rekreačních objektů vzrostl oproti r. 1971 jen v okolí Plzně na více než dvojnásobnou hodnotu – 22 227. V ukazateli nárůstu celkového počtu rekreačních objektů bylo přitom Plzeňsko mírně pod celorepublikovým průměrem. Během dvacetileté etapy (1971 – 1991) vzrostl počet rekreačních objektů na Plzeňsku o 105 % a v celé ČR o 117 %.

Dynamika růstu rekreačních objektů na území okresů Plzeňska nebyla stejná (tab. 1). K největšímu nárůstu počtu rekreačních objektů došlo na území okresu Rokycany. Nárůst téměř 164 % výrazně převyšuje hodnoty zjištěné nejen pro zbývající okresy, ale i pro celé zázemí Plzně. Výrazně převyšuje také úroveň celorepublikového nárůstu. Území ostatních okresů dosahovalo v porovnání s průměrem České republiky nižších hodnot.

Tab. 1. Vývoj počtu rekreačních objektů na území Plzeňska

	Rekreační objekty		
	1971	1991	nárůst [%]
Plzeň-sever	4 403	8 418	91,2
Plzeň-jih	3 662	7 247	97,9
Rokycany	1 760	4 645	163,9
Plzeň-město	1 017	1 917	88,5
Zázemí města Plzeň	10 842	22 227	104,9
Celá ČR	182 507	395 752	116,8

Zdroj: Zprávy a rozbory ČSÚ, 1992



1. Rozmístění objektů druhého bydlení v Plzeňském kraji r. 1991. Lokality s rekreačními objekty jsou rozděleny do 5 skupin: 1. skupina (nejmenší kruhy) do 20 objektů, 2. skupina 20 – 50, 3. skupina 50 – 100, 4. skupina 100 – 200, 5. skupina (největší kruhy) – více než 200 objektů. Zdroj: ČSÚ, 1991, ArcČR500.

Ze sčítání r. 1991 vyplynulo několik zajímavých zjištění. Především se ukázalo, že Plzeňsko je území s vysokou koncentrací všech rekreačních objektů (tab. 2).

Tab. 2. Rekreační objekty ve vybraných okresech ČR r. 1991

Okres	Celkový počet rekreačních objektů	Pořadí okresů
Praha-západ	23 492	1
Praha-východ	14 597	2
Frýdek-Místek	11 175	3
Plzeň-sever	8 418	7
Plzeň-jih	7 247	12

Zdroj: Zpráva a rozbor ČSÚ, 1992

V r. 1991 byl také vysoký podíl rekreačních chalup vyčleněných i nevyčleněných z bytového fondu. Například v okrese Rokycany představovaly chalupy k rekreaci 44,24 % z celkového počtu rodinných domů, v okrese Plzeň jih 40,1 %. Důvody nárůstu i specifika druhého bydlení se analyzovaly v mnoha publikacích (např. Bičík a kol., 2001; Vágner, 1999; Kučera, 1992). Tyto obecné aspekty platí i pro Plzeňsko. Praktická nemožnost vycestování do zahraničí, omezování jiných individuálních aktivit i represe vůči jinému politickému a sociálnímu smýšlení byly hlavními faktory velkého rozvoje individuální rekreace ve sledovaném období.

Druhé bydlení poskytovalo možnosti seberealizace, a také únik z velkoměstského prostředí. Stávalo se také měřítkem společenského postavení. Mít chatu či chalupu bylo módní, navíc se jednalo o výhodnou, a často i jedinou možnost zhodnocení rodinných úspor. Významnou událostí, specifickou pro Plzeňsko, bylo dokončení výstavby vodní nádrže České údolí na řece Radbuza na okraji Plzně r. 1973. Otevření přehrady mělo za následek novou výstavbu chat v okolí, což významně ovlivnilo prostorové rozmístění objektů individuální rekreace v regionu. Postavení mezi deseti nejpočetněji vybavenými okresy ČR je důkazem, jak silné zázemí si Plzeň během dvaceti leté etapy vývoje druhého bydlení vytvořila (tab. 3).

I podíl rekreačních objektů na 100 trvale obydlených domů v tab. 3 vypovídá o důležitosti rekreační funkce a druhého bydlení pro venkovský prostor v Plzeňském regionu. Celé širší zázemí Plzně se silně rekreačně využívá a nelze mluvit o výraznějších rozdílech. Regionální diferenciací rozmístění objektů druhého bydlení v celém Plzeňském kraji v r. 1991 ukazuje obr. 1.

Na Plzeňsku se vytvořilo pět oblastí s převažující rekreační funkcí. Největší koncentrace objektů individuální rekreace dosáhla oblast okolo vodní nádrže Hra-

Tab. 3. Rekreační objekty ve vybraných okresech r. 1991

Okres	Podíl rekreačních objektů na 100 trvale obydlených domů	Pořadí okresů
Praha-západ	88,0	1
Brno-město	43,7	2
Praha-východ	34,8	3
Plzeň-sever	32,8	5
Plzeň-jih	30,7	7
Rokycany	28,1	8

Zdroj: Zpráva a rozbor ČSÚ, 1992

cholusky (obr. 2). Druhou oblast koncentrace tvoří údolí podél řeky Střela (na Plassku, Manětínsku a Kralovicku). Další oblast koncentrace rekreačních objektů se nacházela podél toku Berounky. Při východní hranici Plzeňska lze vymezit nepříliš kompaktní tzv. Podbrdskou oblast (Strašicko a oblast v okolí Rožmitálu pod Třemšínem). Další oblast leží jižně od Plzně. Tvoří ji nejmladší rekreační lokality Plzeňska, situované v okolí vodní nádrže České údolí, dále na Štáhlavsku a v okolí Starého Plzeňce. Vzdálenější oblasti jsou na Šumavě (Modravsko a Železnorudsko) a centrální část Českého lesa.

V 90. letech se situace v druhém bydlení v Plzeňském regionu mírně změnila v důsledku změn ve společnosti. Transformace ekonomiky se projevila i v této sféře. Lidé začali více cestovat a realizovat se při podnikání i v zaměstnání. Byl tak omezen jeden z hlavních faktorů silného rozvoje druhého bydlení v Česku. Přesto na Plzeňsku vzrostl počet rekreačních objektů, především díky růstu rekreačně využívaných chalup. Hustotu objektů individuální rekreace r. 2001 v rámci Plzeňského kraje ukazuje obr. 3.

Novým trendem v druhém bydlení je výstavba apartmánů v horských střediscích, které se pak prodávají nebo pronajímají. Velmi často je staví zahraniční developéři, jsou také většinou určeny pro zákazníky z ciziny. Na prvním místě jsou kupující z Nizozemska, následují zákazníci z Německa a Rakouska. Pokud nakupují byty na horách také domácí (čeští) zákazníci, většinou jde o investici, protože apartmány pronajímají. Týká se to například rekreačních vesniček na Šumavě (Realitní zpravodaj, 2007).

Dalším trendem je, že horská střediska pomalu opouštějí obyvatelé a stěhují se do podhorských měst, kde je lepší zázemí a infrastruktura. Volné byty na horách skupují investoři. Tento jev je patrný nejvíce v Jeseníkách, ale také na Šumavě. Ceny se ve vyhlášených lokalitách pohybuji často i kolem 90 000 Kč/m², což je v podstatě srovnatelná cena s byty v samotném centru Prahy (Realitní zpravodaj, 2007). V poslední době také výrazně vzrostla poptávka po exkluzivních individuálních nemovitostech.

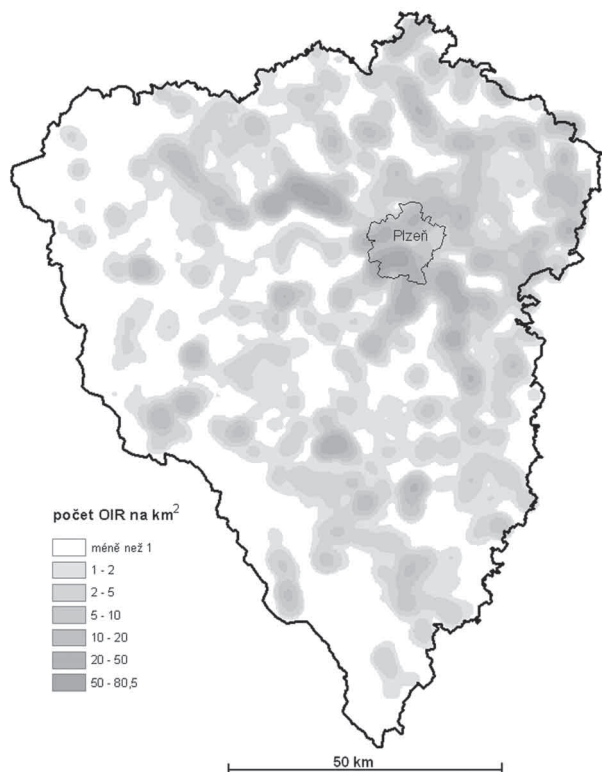


2. Rozmístění objektů individuální rekreace okolo vodní nádrže Hracholusky r. 2001. OIR – objekty individuální rekreace. Zdroj: ČSÚ, 2001.

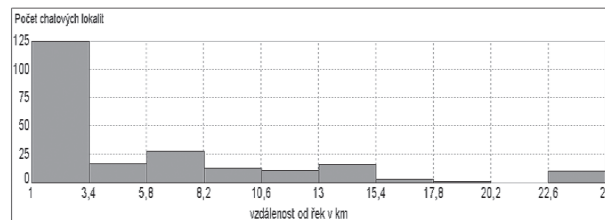
Výsledky analýzy druhého bydlení v současnosti

V r. 2001 – 2003 proběhl v rámci projektu *Druhé bydlení v ČR a vztah k jiným formám cestovního ruchu* výzkum druhého bydlení v různých regionech ČR. Z výzkumu vyplývá, že pro Plzeňsko je typický vysoký podíl obyvatel s vlastním rekreačním objektem. Za jedno z nejzásadnějších zjištění výzkumu považujeme, že 19 % všech respondentů uvažovalo v blízkém horizontu o přeměně objektu druhého bydlení k obývání trvalému či objekt takto již využívalo alespoň dlouhodobě sezónně (jaro, léto, podzim). Na Plzeňsku byl podíl zájemců o přeměnu na trvalé bydlení ještě vyšší – 26 %. Přitom přeměnu na trvalé bydlení nevyloučila téměř polovina respondentů. Regionální diferenciací výsledků výzkumu vesměs koresponduje s podílem chalup, jejich vybaveností, dostupností do hlavních center a s polohou vzhledem k hlavním komunikačním osám.

Ze šetření vyplynul také nový trend – úvaha majitelů o komerčním využití objektů individuální rekreace. Dá se tvrdit, že na Plzeňsku byl v době výzkumu tento trend druhořadým ve srovnání s trendem možné přeměny funkce na trvalé bydlení. V budoucnu se může týkat maximálně 15 – 20 % objektů. Důvodem toho může být zjištění, že průměrná zastavěná plocha rekreačních objektů na Plzeňsku je nižší než



3. Hustota objektů individuální rekreace r. 2001.
OIR – objekty individuální rekreace. Zdroj: ČSÚ, 2001.



4. Histogram vzdálenosti objektů individuální rekreace od větších vodních toků (2001). Zdroj: Databáze OIR, zpracovaná autorkou, ArcČR 500.

v jiných oblastech, a tak mohou být hůře uskutečnitelné stavební úpravy nutné pro komerční využití. Průměrný rekreační objekt se v Česku využívá již přes 30 let, na Plzeňsku 40 let. Dnes většinou objekt využívá nejméně jedna další, mladší generace původních vlastníků.

Častým tématem sociologických průzkumů je hypotéza vyššího a rostoucího podílu majitelů objektů individuální rekreace v postproduktivním věku. V průměru je tento podíl v ČR zhruba 1/3, na Plzeňsku byl zaznamenán podíl vyšší, asi 44 %. Tyto údaje časově korespondují s největším rozvojem tohoto typu rekreace, nyní jsou majitelé tehdy nových chat lidé v důchodovém věku.

V ČR polovina majitelů žije do 30 km od lokality, kde vlastní chatu nebo chalupu, Na Plzeňsku je tento podíl výraznější. Je tam vysoká koncentrace chatových

Tab. 4. Analýza umístění objektů individuální rekreace r. 2001

	Objekty individuální rekreace		Chaty a rekreační domky		Chalupy vyjmuté z bytového fondu		
	počet	Ψ β	počet	Ψ β	počet	Ψ β	
Celkem	24 812	100	19 546	100	5 266	100	
Objekty v lokalitách při říkách a vodních plochách	10 301	41,5	9 633	49,3	668	12,7	
Objekty v lokalitách vzdálených od železnice	1 km	9 259	37,3	8 234	42,1	1 025	19,5
	2 km	12 951	52,2	11 322	57,9	1 629	30,9
	3 km	15 651	63,1	13 304	68,1	2 347	44,6
	4 km	17 901	72,2	15 019	76,8	2 882	54,7
	5 km	19 339	77,9	15 861	81,1	3 478	66,0
Objekty v lokalitách vzdálených od Plzně ¹	10 km	7 650	30,8	7 207	36,9	443	8,4
	20 km	13 567	54,7	12 250	62,7	1 317	25,0
	30 km	18 384	74,1	15 485	79,2	2 899	55,1

¹ – jedná se o přímou vzdálenost

Zdroj: Databáze OIR, zpracovaná autorkou, ArcČR 500

osad na okraji vodních ploch a toků (Hracholusky, Berounka, Střela). I o tomto jevu vypovídá významně tab. 4. Zajímavá je vysoká koncentrace rekreačních objektů blízko železnice. Nejvíce objektů druhého bydlení na Plzeňsku mají obyvatelé Plzně, proto nepřekvapí vysoká koncentrace rekreačních objektů do 30 km od města.

* * *

Druhé bydlení je v České republice velmi rozšířeno. Už před druhou světovou válkou vznikly ve větší míře v okolí největších měst chatové osady na bázi trampingu. Poválečný nárůst chalupaření ovlivnil proces vylidňování venkova, zčásti v důsledku odsunu Němců z pohraničních oblastí, ale hlavně migrací obyvatel do měst i demografickým stárnutím venkova. Největší boom druhého bydlení, především chataření, byl v sedmdesátých letech a na počátku 80. let 20. století. Jako hlavní důvod se uvádějí omezené možnosti realizace a rekreace v totalitním období (Vágner, Fialová, 2004).

Na počátku třetího tisíciletí můžeme v tomto procesu očekávat transformaci funkcí rekreačních objektů na objekty trvalého bydlení nebo částečně i pro komerční využití. Prostorové šíření těchto změn je odvislé od polohy území z hlediska typu potenciálu. Na rozdíl od dřívější spíše sociálně-nivelizované podoby druhého bydlení se bude prohlubovat i difúze sociální. Už dnes se projevuje snižování rozdílů mezi rekreativitou obyvatel velkoměst a menších měst. O některé starší rekreační oblasti má mladší generace menší zájem a hrozí degradace stávajících objektů.

Při dalším rozvoji druhého bydlení mohou mít perspektivu venkovská sídla, kterým vlivem demografického stárnutí hrozí vylidňování. Do místa bydliště předků se prostřednictvím rekreace mohou navrátit obyvatelé měst, kteří mohou později využít objekty k trvalému bydlení díky posilování deurbanizačních trendů nebo popřípadě amenitní migrace (Bartoš, Kušová, 2005).

Příspěvek vychází z výsledků grantového projektu GA403/01/0726 Druhé bydlení v ČR a vztah k jiným formám cestovního ruchu.

Literatura

- Bartoš, M., Kušová, D.: Amenitní migrace jako specifická forma globální migrace obyvatel a její vliv na kvalitu života. *Život. Prostr.*, 39, 2005, 6, s. 315 – 318.
- Bičík, I.: Druhé bydlení v Česku. Praha : Univerzita Karlova, přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2001, 186 s.
- Domalewski, P., Novotná, M.: Vývoj druhého bydlení a trampingu na Plzeňsku. In: Vágner, J., Fialová, D.: Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku.



Dříve hojně navštěvované chaty při řece Střela se v 90. letech zdály opuštěné. Foto: M. Novotná

- Praha : Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2004, s. 81 – 89.
- Hägerstrand, T.: *Innovation Diffusion as a Spatial Process*. University of Chicago, 1967, 139 s.
- Hurikán, B.: *Dějiny trampingu*. Praha : Novinář, 1990, 252 s.
- Jakeš-Kayman, K.: *Woodcraft, skauting a 90 let českého trampingu 1922 – 1992*. Nепublikováno, 1992.
- Kučera, M.: *Hlavní směry dojížděky do objektů individuální rekreace*. Zprávy a rozborů ČSÚ. Praha : ČSÚ, 1992.
- Procházka, P.: *Pohyb za rekreací v Česku*. In: Bičík a kol.: *Druhé bydlení v Česku*. Praha : Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2001, s. 55 – 71.
- Realitní zpravodaj. *Zpravodaj českého realitního trhu, nemovitostí a stavebnictví*. [on line 26. listopadu 2007]. <http://www.czechrealestates.com/>.
- Vágner, J.: *Vývoj druhého bydlení v Česku*. In: Bičík a kol.: *Druhé bydlení v Česku*. Praha : Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2001, s. 42 – 54.
- Vágner, J.: *První nebo druhé bydlení? Druhé bydlení jako významná složka životního stylu*. In: Jančák, V., Chromý, P., Marada, M.: *Geografie na cestách poznání. Sborník k šedesátinám Ivana Bičíka*. Praha : Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2003, s. 99 – 106.
- Vágner, J., Fialová, D.: *Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku*. Praha : Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2004, 286 s.

RNDr. Marie Novotná, CSc., Katedra geografie Západocheské univerzity v Plzni, Veveřská 42, 306 19 Plzeň, novotnam@kge.zcu.cz